

Економічні науки

УДК 336.662:330.142.211.4

Шубіна Світлана Валентинівна

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку і оподаткування
ХННІ ДВНЗ «Університет банківської справи»*

Шубина Светлана Валентиновна

*кандидат экономических наук,
доцент кафедры учета и налогообложения,
ХУНИ ВУЗ «Университет банковского дела»*

Shubina Svitlana

Supervisor, PhD

Kharkiv Educational-Scientific Institute of the Banking University

Ларченко Ольга Миколаївна

*студентка
ХННІ ДВНЗ «Університет банківської справи»*

Ларченко Ольга Николаевна

*студентка
ХУНИ ВУЗ «Университет банковского дела»*

Larchenko Olga

Student of the

Kharkiv Educational-Scientific Institute of the Banking University

**НЕОБХІДНІСТЬ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ
ПІДПРИЄМСТВА**

НЕОБХОДИМОСТЬ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ УЧЕТНО-АНАЛИТИЧЕСКОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ УПРАВЛЕНИЯ ОСНОВНЫХ СРЕДСТВ ПРЕДПРИЯТИЯ

THE NEED TO IMPROVE ACCOUNTING AND ANALYTICAL MAINTENANCE OF FIXED ASSETS

***Анотація.** Досліджено необхідність удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління основними засобами підприємства. Запропоновано заходи щодо забезпечення ефективності використання основних засобів.*

***Ключові слова:** основні засоби, обліково-аналітичне забезпечення, підприємство, облік, аналіз.*

***Аннотация.** Исследована необходимость совершенствования учетно-аналитического обеспечения управления основными средствами предприятия. Предложены меры по обеспечению эффективности использования основных средств.*

***Ключевые слова:** основные средства, учетно-аналитическое обеспечение, предприятие, учет, анализ.*

***Summary.** The necessity of improving the accounting and analytical support for managing the main assets of the enterprise has been investigated.. Measures have been proposed to ensure the efficient use of assets.*

***Key words:** fixed assets, accounting and analytical support, enterprise, accounting, analysis.*

Розвиток суб'єктів господарювання та їх функціонування у довгостроковому періоді напряму залежить від ретельно розробленої та ефективної системи управління. Така система повинна включати у себе такі головні процеси як контроль, аналіз та облік. Якість обліково-аналітичного

забезпечення системи управління основними засобами напряму залежить від своєчасного отримання об'єктивної, повної та достовірної інформації про їх стан і використання на підприємстві. Щоб забезпечити можливість стратегічного управління необхідно розглянути питання вдосконалення обліку та аналізу основних засобів, адаптації їх методів до потреб управління.

Деякі аспекти даної проблеми представлені у роботах багатьох провідних науковців, серед яких необхідно виділити таких як: Ф.Ф. Бутинець [2], С.В. Покропивний [3], В.І. Титов [4], А.М. Ткаченко [5] та інші.

Попередні дослідження науковців із цих питань мають не аби яке значення, але в той же час деякі аспекти теорії, методики й організації обліку та аналізу ефективності використання основних засобів є недостатньо дослідженими та вимагають подальшої роботи, спрямованої на їх вдосконалення, орієнтуючись на особливості промислових підприємств. Науковий і практичний інтерес до даної тематики загалом зумовлений необхідністю створення системи обліково-аналітичного забезпечення ефективного використання основних засобів за для формування та подання правдивої облікової і аналітичної інформації з метою ефективнішого застосування у роботі об'єктів основних засобів, зменшення витрат на їх ремонт та утримання, а також оптимізації податкових розрахунків..

Метою статті є удосконалення та подальший розвиток теоретичних та методичних положень щодо формування облікового-аналітичного забезпечення управління основними засобами з ціллю розвитку та довгострокового функціонування суб'єкта господарювання.

Методологічною основою дослідження стали основи та стандарти обліку основних засобів. У процесі дослідженні були використані аналітичні, монографічні, логічні та порівняльні методи аналізу. Джерелами

інформації є бухгалтерська, фінансова документація, матеріали всеукраїнської статистики щодо стану основних засобів.

Оскільки основні засоби (ОЗ) становлять основну складову матеріально-технічної бази підприємства, то динаміка їх зростання є важливим фактором для функціонування підприємства.

На рис. 1 спостерігаємо індекси росту первісної та залишкової вартості основних засобів підприємств України за 2007–2017 роки [1]. У 2014, 2015, 2016 та 2017 роках не включено вартість основних засобів місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. У 2014, 2015, 2016 та 2017 роках статистика подана без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

У 2015 році Враховано зміни, що відбулись у зв'язку із прийняттям постанови Кабінету Міністрів України від 25.06.2014 № 200 "Про утворення публічного акціонерного товариства "Українська залізниця" у частині передачі/надходження та оцінки основних засобів.

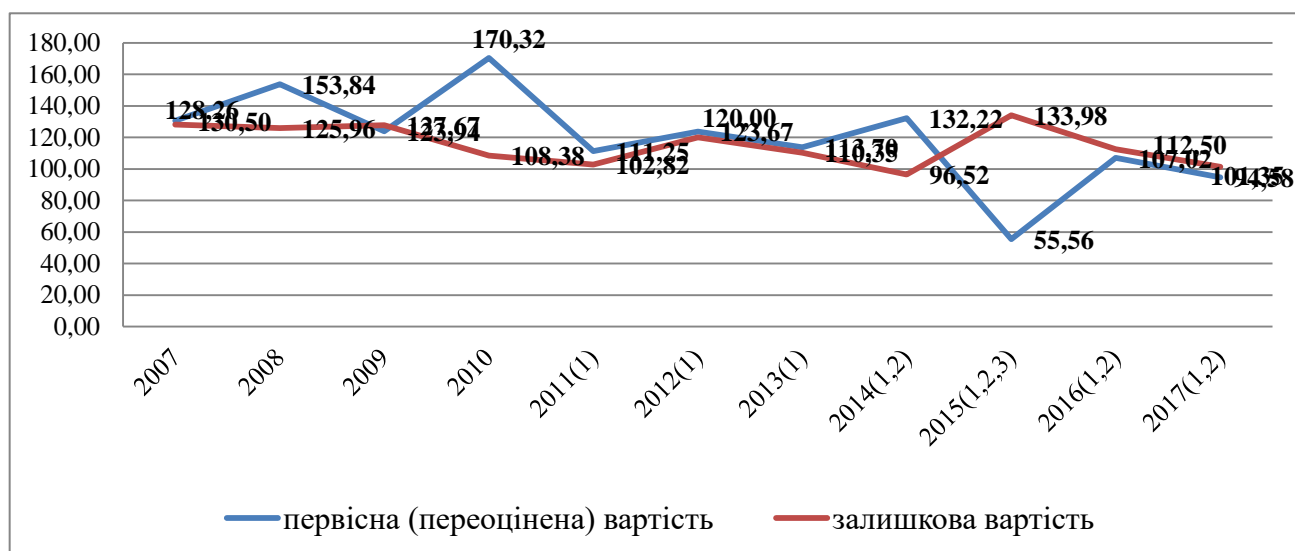

Рис. 1. Індекси росту первісної та залишкової вартості основних засобів підприємств України за 2007–2017 роки [1]

На рис. 1 можемо бачити зниження темпів приросту первісної вартості у 2009 році (23,94%), у 2011 р. (11,25%), у 2013 р. (13,70 %) ,значний спад у 2015 р. (44,44%), у 2017 р. (5,42 %). Збільшення індексу росту залишкової вартості простежується у 2009 році (127,67%) та у 2015 р. (133,98%).

Отже, можемо простежити тенденцію зменшення вартості основних засобів, починаючи з 2010 року, а ступінь зносу, як ми бачимо на рис. 2, постійно збільшується в період з 2009 до 2014; у 2015 зафіксовано зменшення ступеня зносу на 23,4% до 60,1% у зв'язку з прийняттям Постанови Кабміну України No 200 щодо передачі/надходження та оцінки основних засобів.

Рис. 2. Ступінь зносу основних засобів підприємств України за 2007–2017 роки [1]

Таким чином, існує необхідність більш детального розгляду проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління основними засобами підприємства в сучасних умовах розвитку та приділити увагу таким важливим питанням як:

- формування та використання комплексної методики аналізу основних засобів задля забезпечення довгострокового функціонування підприємства;

- удосконалення системи показників, що характеризують кількісний та якісний стан основних засобів;
- підвищення ефективності використання основних засобів за допомогою сучасних обліково-аналітичних методів та моделей з урахуванням дії як внутрішніх, так і зовнішніх економічних факторів, в також специфіки діяльності підприємства (галузевої та регіональної).

Система обліково-аналітичного забезпечення відіграє одну з ключових ролей у функціонуванні системи управління підприємством забезпечуючи взаємодію різних рівнів управління, структурних підрозділів, реагуючи на зовнішні та внутрішні зміни [6]. Обліково-аналітичне забезпечення системи управління основними засобами слід розглядати як важливу підсистему в системі управління підприємством в цілому, яка направлена на підвищення ефективності його функціонування.

На нашу думку, обліково-аналітичне забезпечення системи управління основними засобами – це система збору і передачі істотної та обґрунтованої інформації щодо наявності, стану та використання ОЗ, яка є результатом взаємодії обліку та аналізу, і є основою для прийняття управлінських рішень стосовно вибору альтернативних варіантів: придбання чи оренда ОЗ, спорудження нових об'єктів підрядним або господарським способом, модернізація, ремонт або консервація основних засобів та направлена, в кінцевому плані, на забезпечення ефективності використання основних засобів.

На жаль, станом на сьогодні на більшості промислових підприємств формування обліково-аналітичного забезпечення щодо ефективності використання ОЗ є безсистемним та орієнтується тільки на досягнення тактичних цілей щодо виконання вимог нормативно-правових актів стосовно ведення фінансового і податкового обліку та складання і подання відповідної звітності [8]. Але у сучасних умовах динамічного розвитку

економічних процесів система обліково-аналітичного забезпечення відіграє важливу роль не тільки під час реалізації тактичних цілей, але і у постановці стратегічних цілей для досягнення останніх. У зв'язку з цим промисловим підприємствам слід приділяти більше уваги формуванню обліково-аналітичного забезпечення системи управління основними засобами задля підвищення ефективності їх використання та успішного функціонування підприємства у майбутньому.

Ефективне управління діяльністю суб'єкта господарювання ґрунтується на проведенні системного аналізу господарської діяльності, який включає в себе маркетинговий, фінансовий та виробничий аналіз, в свою чергу аналіз стану та ефективності використання основних засобів є складовою виробничого аналізу.

Аналіз наукової літератури показує, що на даний час не повністю відпрацьовано комплексний підхід щодо системного аналізу та оцінки основних засобів, враховуючи специфіку функціонування окремого підприємства. Тому запровадження комплексної методики аналізу формування й використання основних засобів виступає сьогодні важливим питанням обліково-аналітичного забезпечення управління основними засобами та підприємства в цілому [7].

Пропонуємо таку схему комплексної методики аналізу основних засобів підприємства (рис. 3).

ЕТАПИ

I. Аналіз та оцінка забезпеченості основними засобами

аналіз динаміки, складу і структури основних засобів і нематеріальних активів

аналіз технічного стану основних засобів і нематеріальних активів за видами, термінами корисного використання, за ступенем правової захищеності

аналіз оновлення основних засобів і нематеріальних активів

II. Аналіз ефективності використання основних засобів

факторний аналіз фондівддачі

аналіз екстенсивного та інтенсивного використання виробничого устаткування

аналіз ефективності використання виробничих площ

III. Аналіз ефективності використання нематеріальних активів

аналіз рентабельності та фондівддачі нематеріальних активів

аналіз ліквідності нематеріальних активів і ступеня ризику вкладень капіталу в нематеріальні активи

Рис. 3. Етапи комплексної методики аналізу основних засобів підприємства

Послідовна реалізація етапів даної методики забезпечить взаємозв'язок результатів аналізу основних засобів з системою стратегічних управлінських рішень підприємства.

Враховуючи зазначене вище, для забезпечення ефективності використання основних засобів необхідно дотримання таких головних заходів:

- раціональне розміщення основних засобів та підвищення тривалості корисного використання роботи обладнання;
- постійне проведення моніторингу щодо дотримання правил експлуатації та технічного обслуговування обладнання;
- ретельний контроль за підбором та підготовкою кадрів, що обслуговують та використовують обладнання;
- пошук резервів щодо зниження фондомісткості та підвищення продуктивності обладнання;
- використання системи матеріального стимулювання працівників за безаварійну роботу обладнання, подовження ремонтного циклу та періоду експлуатації.

Література

1. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.u>
2. Бутинець Т.А. Основні засоби: точка зору економіста. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2012. № 2 (23). – С. 22–36.
3. Покропивний С. Ф. Економіка підприємства : підручник / С. Ф. Покропивний. – К. :КНЕУ, 2011. – 528 с.
4. Титов В. И. Экономика предприятия: учебник / В. И. Титов. – М. : Эксмо, 2008. – 416 с.
5. Ткаченко А. М. Особливості визначення показників ефективності використання основних засобів підприємства / А. М. Ткаченко, Т. С. Задніпряна // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. - 2014. - Вип. 1(1). - С. 51-55.
6. Шубіна С.В., Малахов В.А., Літвінцева Н.С. Комплексний аналіз основних засобів промислового підприємства / Вісник Університету банківської справи. – 2017. – № 3 (30). – С. 95-101.

7. Шубіна С.В., Літвінцева Н.С. Напрямки підвищення ефективності використання основних засобів промислового підприємства / Н.С. Літвінцева, С.В. Шубіна // Перспективные научные исследования – 2017: материалы междунар. науч.-практ. конф. – США http://www.rusnauka.com/6_PNI_2017/Economics/7_222739.doc.htm
8. Шубіна С.В., Літвінцева Н.С. Необхідність проведення комплексного аналізу основних засобів підприємства / Н.С. Літвінцева, С.В. Шубіна // Стратегические вопросы мировой науки – 2017: материалы междунар. науч.-практ. конф. – Польша, http://www.rusnauka.com/5_SWMN_2017/Economics/7_222340.doc.htm